

Kliimaministri määruse „Majandus- ja taristuministri 28. novembri 2022. a määruse nr 98 „Toetuse andmise tingimused ja kord tööstusaladel taastuvelektri tootmiseseadmete kasutuselevõtu hoogustamiseks“ muutmise“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Määruse eelnõu esimene eesmärk on viia see kooskõlla Euroopa Liidu õigusega.

Lisaks muudetakse määruse eelnõuga toetuse taotlemise tingimusi järgmiselt:

- a) tähtajalise taotlusvooru asemel kuulutab vahendusasutus välja kestva taotlusvooru eelarve ammendumiseni või kuni 31. detsembrini 2024. Taotlusi ei hinnata hindepunktide alusel ega seata pingeritta, vaid vahendusasutus menetleb taotlusi nende laekumise järjekorras ja pärast nõuetele vastavaks tunnistamist taotlus rahuldatakse;
- b) lühendatakse nii taotluste menetlemise kui ka kestvusnõude tähtaega;
- c) täpsustatakse põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ välistusnimekirja;
- d) täpsustatakse termineid ja taotlusele esitatavaid nõudeid.

Toetuse taotluste tingimuste muudatuse eesmärk on võimaldada toetuse taotlemisel osalema suuremal hulgal ettevõtetel, mis omakorda edendab taastuvelektri tootmise ja tarbimise suurenemist.

Eelnõu sisaldab ka tehnilisi korrastavaid muudatusi, millel on õigusselgust tagav mõju ning need ei muuda kehtivaid põhimõtteid.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Määruse eelnõu ja seletuskirja valmistasid ette Kliimaministeerium (edaspidi KliM) ning Sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskus (edaspidi KIK). Eelnõu ja seletuskirja koostasid KliM-i energiaturgude ekspert Tauno Hilimon (tauno.hilimon@kliimaministeerium.ee, 625 6476) ja KIK-i projektikoordinaator Tiiu Noormaa (tiuu.noormaa@kik.ee, 627 4121). Määruse juriidilise ekspertiisi tegi MKM-i õigusosakonna õigusnõunik Gerly Lootus (gerly.lootus@mkm.ee) ja KliMi õigusosakonna nõunik Käthlin Raudla (tel 626 0798, kathlin.raudla@kliimaministeerium.ee).

Eelnõu ja seletuskirja on keeleliselt toimetanud Justiitsministeeriumi õigusloomekorralduse talituse toimetaja Airi Kapanen (airi.kapanen@just.ee, 5307 4485).

1.3. Märkused

Eelnõuga muudetakse majandus- ja taristuministri 28. novembri 2022. a määruse nr 98 „Toetuse andmise tingimused ja kord tööstusaladel taastuvelektri tootmiseseadmete kasutuselevõtu hoogustamiseks“ (edaspidi *määrus nr 98*) redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 03.12.2022, 12.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu punktiga 1 tunnistatakse kehtetuks määruse § 3 punkt 9, kuna Komisjoni määruse (EL) nr 651/2014, ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi

tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 187, 26.6.2014, lk 1—78; *edaspidi ka üldise grupierandi määrus*) muudatusega ei arvestata artikli 48 alusel abi andmisel tegevuskasumit.

Eelnõu punktidega 2 ja 3 täpsustatakse termineid „tööstusala“ ja „tööstusalaga piirnev ala“. Muudatuse eesmärk on terminite definitsioone täpsustada. Tööstusala on antud määruse kontekstis tootmismaa või äri- ja tootmismaa või ala, mida kehtiva planeeringu kohaselt kavatsetakse tootmismaana või äri- ja tootmismaana kasutusele võtta. Maakatastriseaduse kohaselt on tootmismaa toomiseesmärgil kasutatav ja tootmis- ning tööstusehitiste alune ja neid ehitisi teenindav maa. Tööstusala võib asuda nii tootmismaal kui äri- ja tootmismaal. Katastriüksuse sihtotstarvet kontrollitakse Maa-ameti maainfo kaardirakenduses või täpsustatakse kohaliku omavalitsusega. Tegemist on tehnilise muudatusega, termini sisu ei muutu.

Eelnõu punktiga 4 viiakse kestvusnõue kooskõlla üldise grupierandi määruse¹ artikli 14 lõikega 5. Muudatusega pikeneb ajavahemik, mille jooksul tuleb võrguühendus pingestada, kolmelt aastalt viiele aastale.

Eelnõu punktiga 5 täiendatakse määruse § 6 lõike 7 sõnastust. Lõikes 7 täpsustatakse tegevusi, millele toetust ei anta, lähtudes lisast Euroopa Nõukogu rakendusotsusele Eesti taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmise kohta (COM/2023/265 *final*)².

Punktis 2 toodud heitkogustega kauplemise süsteemi tasuta eraldamise võrdlusalused tegevusteks, mis kuuluvad saastekvootidega kauplemise süsteemi kohaldamisalasse, on sätestatud Komisjoni rakendusmääruses (EL) 2021/447³. Toetatava tegevuse prognoositav kasvuhoonegaaside heide peab olema võrdlusalusest tasemest oluliselt väiksem.

Punktides 5 ja 6 esitatud erisuste kohta esitatakse asjakohased tõendid iga jaama kohta eraldi, sealhulgas nii olemasolevate kui ka uute kohta. Muudatuse tulemusena muutuvad konkreetsemaks ja detailsemaks tegevused, millele toetust ei anta, kuid toetatavad tegevused märkimisväärselt ei muutu.

Eelnõu punktiga 6 lisatakse määruse § 6 lõige 10, milles tuuakse esile, et määruse alusel võib toetada ainult selliseid projekte, millega järgitakse Euroopa Liidu ja riigisiseseid keskkonnaalaseid õigusakte.

Muudatuse eesmärk on luua toetatavate tegevuste kohta õigusselgus. Sealhulgas, kuid mitte ainult, tuleb järgida:

a) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.06.2020, lk 13–43), artiklis 17 nimetatud põhimõtet „ei kahjusta oluliselt“

¹ Komisjoni määrus (EL) nr 651/2014, 17. juuni 2014, ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnustatakse siseturuga kokkusobivaks

² Nõukogu rakendusotsus, millega muudetakse nõukogu 3. novembri 2021. aasta rakendusotsust (EL) (ST 12532/21 INIT; ST 12532/21 ADD 1) Eesti taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmise kohta

³ Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2021/447, 12. märts 2021, millega määratakse vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10a lõikele 2 kindlaks lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamisel kasutatavate võrdlusaluste muudetud väärtused ajavahemikuks 2021–2025

(tehnilisi suuniseid⁴ põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ kohaldamise kohta). Riigi Tugiteenuste Keskuse veebilehelt on leitav täiendav info⁵ põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ kohta;

b) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/75/EL tööstusheidete kohta (saastuse kompleksne vältimine ja kontroll) (ELT L 334, 17.12.2010, lk 17–119), mis on üle võetud tööstusheite seadusega⁶;

g) atmosfääriõhu kaitse seadust⁷;

h) elektrituruseadust⁸;

i) energiamajanduse korralduse seadust⁹.

Eelnõu punktiga 7 tunnistatakse kehtetuks § 8 lõige 3, millega kehtestati projekti abikõlblikkuse perioodi maksimumpikkuseks kuni 24 kuud. Määruse § 8 lõige 2 sätestab, et abikõlblikkuse periood ei saa lõppeda hiljem kui 1. aprillil 2026. Selleks ajaks peavad abikõlblikkud tegevused olema ellu viidud. Kuna määruse muudatustega sätestatakse toetusmeetmele kestev taotlusvoor, ei seata abikõlblikkuse perioodile lisatähtaegu, vaid piisab, kui näha ette abikõlblikkuse perioodi lõpptähtaeg. Võrreldes määruse eelmise redaktsiooniga loob see toetuse saajale suurema paindlikkuse tööde lõpetamise tähtaja kohta.

Eelnõu punktiga 8 muudetakse § 8 lõiget 6 kohustades lõppsaajat alustama projekti tegevusega hiljemalt kuus kuud pärast taotluse rahuldamise otsuse tegemist. See tähendab, et välja tuleb kuulutada ehitustöö hange või peavad algama liitumislepingu alusel ehitustööd. Muudatuse eesmärk on tagada, et toetuse saaja liigub protsessiga kiirelt edasi ja jõuab abikõlblikkuse perioodi jooksul töödega valmis.

Eelnõu punktiga 9 suurendatakse jaotus- või põhivõrku tekkiva iga 1 megavati (MW) liitumisvõimsuse kohta antavat maksimumtoetust 230 000 eurolt 305 000 eurole käibemaksuta.

30. juunil 2022 algatas Vabariigi Valitsus taastekava muutmise seoses kõrge inflatsiooni ning muutunud majandusliku ja geopoliitilise olukorraga. Mitteametlikud läbirääkimised päädisid 9. märtsil 2023 ametliku taastekava muudatuse esitamisega Euroopa Komisjonile ja 12. mail 2023 hindas Euroopa Komisjon taastekava muudatusettepaneku vastavaks.

Toetusmeetme eelarvet suurendati Eesti taaste- ja vastupidavuskava muutmisel¹⁰ investeringute kallinemise tõttu 7 000 000 eurolt 9 100 000 eurole. Eelarve sisaldab KIKi halduskulu 214 147 eurot. Eelarve suurenes 2 100 000 eurot ja seda kasutatakse maksimumtoetuse suurendamiseks 1 MW liitumisvõimsuse kohta.

Näiteks, kui soovitakse toetust 0,2 MW ehk 200 kW liitumisvõimsuse väljaehitamiseks, on toetuse maksimumsumma 305 000 eurot : 1000 kW · 200 kW = 61 000 eurot.

Eelnõu punktiga 10 tunnistatakse § 9 lõiked 2 ja 3 kehtetuks. Eesti taaste- ja vastupidavuskava kohase investeringu „Tööstusaladel taastuvelektri tootmiseseadmete kasutuselevõtu hoogustamise programm” eesmärk on rajada tööstusalade juurde 28 MW tootmissuunalist

⁴ Et hinnata, kas tegevus vastab põhimõttele „ei kahjusta oluliselt“, tuleb taotlejal ellu viia asjakohane hindamine. Hindamise meetodikaks on Euroopa Komisjon kehtestanud tehnilised suunised. Vt [Euroopa Komisjoni teatist nr 2021/C 58/01](#) „Tehnilised suunised põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ kohaldamise kohta taaste- ja vastupidavusrahastu puhul“ (ELT C 58, 18.2.2021, lk. 1–30).

⁵ <https://www.rtk.ee/toetuste-taotlemine-ja-korraldamine/kiirelt-katte/keskkonnanouded>

⁶ [RT I, 17.03.2023, 51](#)

⁷ [RT I, 17.03.2023, 3](#)

⁸ [RT I, 07.03.2023, 67](#)

⁹ [RT I, 07.03.2023, 76](#)

¹⁰ <https://www.rtk.ee/toetusfondid-ja-programmid/taaste-ja-vastupidavusrahastu-rrf/eesti-taastekava>

täiendavat liitumisvõimsust. Kuna esimeses taotlusvoorus oli huvi toetust taotleda kasin ja kuna lõikes 1 on sätestatud toetuse maksimumsuurus täiendava liitumisvõimsuse iga megavati kohta, mis tagab mõistliku ühikuhinna, ei pea piirama ühe taotluse jaoks antava toetuse maksimumsuurust, kuna taotlus panustab taastekava eesmärgi täitmisesse suuremas ulatuses. Muudatuse eesmärk on luua lisapaindlikkus, võimaldades meetmest toetust taotleda ka suuremate projektidega.

Lõike 3 kehtetuks tunnistamisega jäetakse vähese tähtsusega abi puhul välja tingimus, mis sätestas toetuse maksimumosakaaluks 50%. Edaspidi on vähese tähtsusega abi puhul toetuse maksimumosakaal 100%. Vähese tähtsusega abi suurus on maksimaalselt 200 000 eurot kolme aasta jooksul.

Eelnõu punktiga 11 viiakse § 9 lõike 4 sõnastus vastavusse üldise grupierandi määruse sõnastusega. Üldise grupierandi määruse artikli 48 kohaselt peab energiataristule antava investeeringuabi andmisel leidma rahastamispuudujäägi. Rahastamispuudujääk on netolisakulu, mille leidmiseks lahutatakse abi saava projekti majandustuludest ja -kuludest (sealhulgas investeeringu- ja tegevuskulu) sellise alternatiivse projekti tulud ja kulud, mille abisaaja tõenäoliselt teostaks abi puudumise korral. Antud juhul toetatava tegevuse puhul nimetatud „alternatiivset projekti“ ei eksisteeri, sest vastupidisel juhul puuduks tööstusalal võrguühendus ja projekti läbi ei viidaks. Eelnevaga on nõustunud ka Euroopa Komisjoni esindajad. Kuna käesoleva tegevuse puhul alternatiivsed projektid puuduvad, leitakse rahastamispuudujääk, arvestades projekti tegevustulu, tegevuskulu ja investeeringu nüüdispuhasväärtust. Tegevuskulude ja investeeringukulu hulka loetakse ka taastuvelektri tootmise tegevuskulu ja seadmete soetamise investeeringukulu sellises proportsioonis, millises ulatuses prognoositakse taastuvelektrit müüa projektiga rajatava liitumispunkti kaudu avalikku võrku. Taotleja esitab toetuse arvutuskäigu juurde ka diskonteerimiseks kasutatava kapitali keskmise kaalutud hinna (ingl *weighted average cost of capital*, WACC) arvutuskäigu.

Eelnõu punktiga 12 tunnistatakse § 9 lõige 5 kehtetuks, kuna see on vastuolus § 9 lõike 4 muudetud sõnastusega ja üldise grupierandi määrusega.

Eelnõu punktiga 13 tunnistatakse § 10 lõike 4 punkt 3 kehtetuks, kuna see on lühiajaliselt tegutsenud ettevõtjatele konkurentsi piirav tingimus. Muudatus võimaldab suuremal hulgal ettevõtjatel meetmest toetust taotleda.

Eelnõu punktiga 14 tunnistatakse kehtetuks § 10 lõige 6, kuna piirav nõue taotlejale esitada ühe taotlusvooru raames vaid üks taotlus ei aita kaasa taastekava eesmärgi täitmisele. Muudatus võimaldab ühel ettevõtjal meetmest toetust taotleda mitme projektiga.

Eelnõu punktidega 15 ja 16 viiakse kestvusnõue kooskõlla üldise grupierandi määruse artikli 14 lõikega 5. Taotluse raames tuleb tõendada, et projekti tegevustega hõlmatud maatüki kasutusõigus kuulub taotlejale taotluse esitamise hetkest arvates vähemalt 5 aastat. Võrdluseks, varem pidi maatüki kasutusõigus taotluse esitamise hetkest kehtima vähemalt 8 aastat.

Eelnõu punktidega 17 muudetakse § 12 lõikeid 1–3 nii, et need kohalduvad kestvale taotlusvoorule. Meetme raames võetakse kasutusele kestev taotlusvoor, et võimaldada suuremal hulgal ettevõtjatel meetmest toetust taotleda.

Eelnõu punktiga 18 lühendatakse § 13 lõikes 5 sätestatud tähtaega otsus teha 60 päevani taotluse esitamisest arvates. Taotluste menetlemise tähtaega pikendatakse puuduste

kõrvaldamiseks antud aja võrra kuni 20 päeva. Muudatuse eesmärk on lühendada seda taotluste menetlemise aega, mida kestva taotlusvooru korral on võimalik teha.

Eelnõu punktiga 19 jäetakse § 13 lõikest 6 välja sõnad „taotluse sisu hindamata“. Muudatus on vajalik, kuna hindamiskomisjon hindab taotluste vastavust määruse nõuetele, kuid ei hinda enam taotluse sisu, ei anna projektidele punkte, ega järjest projekti punktide alusel.

Eelnõu punktiga 20 täiendatakse § 13 lõikega 8, mis sätestab, et taotlusi hinnatakse nende saabumise järjekorras. Otsused taotluse kohta tehakse siis, kui taotleja on kõrvaldanud taotluses esinenud puudused ning taotleja ja taotlus on tunnistanud nõuetele vastavaks. Kui hiljem esitatud taotluses kõrvaldatakse puudused enne, kui varem esitatud taotluses, tunnistatakse taotlus nõuetele vastavaks ja tehakse otsus.

Eelnõu punktidega 21 ja 22 muudetakse § 14 lõiget 1 ja tunnistatakse kehtetuks § 14 lõige 2. Kui varem pidi ministriumist kuuluma hindamiskomisjoni kaks liiget, siis edaspidi kuulub ministriumist hindamiskomisjoni vähemalt üks liige. Kuna ministrium nimetab oma esindaja ise, ei ole menetlusökonoomiast lähtudes vaja hindamiskomisjoni liikmete lisakooskõlastamine vajalik.

Eelnõu punktidega 23 ja 24 tunnistatakse kehtetuks § 15 lõige 3 ja § 16, kuna konkureeriv avatud taotlusvoor muudetakse kestvaks taotlusvooruks, mille puhul ei seata taotlusi hindamiskriteeriumi alusel pingeritta.

Eelnõu punktiga 25 muudetakse § 17 lõiget 1, et viia selle sõnastus vastavusse punktides 21 ja 22 tehtud muudatustega, mille kohaselt muudetakse konkureeriv avatud taotlusvoor kestvaks taotlusvooruks.

Eelnõu punktiga 26 lühendatakse § 19 lõikes 4 lõppsaajale antud tähtaega tegevusega alustada. See peab toimuma hiljemalt kuue kuu möödumisel pärast taotluse rahuldamise otsuse tegemisest. Tegevustega alustamine tähendab, et välja tuleb kuulutada ehitustöö hange või liitumislepingu alusel peavad algama ehitustööd. Kui toetuse saaja seda sätet rikub, on KIK-il õigus taotluse rahuldamise otsus kehtetuks tunnistada ja makstud toetus tagasi nõuda. Tegevustega alustamise tähtaega lühendatakse selleks, et tagada projektide valmimine abikõlblikkuse perioodil.

Eelnõu punktidega 27 kuni 30 muudetakse § 20 lõiget 3 ja 4, § 22 lõikes 5 ja § 25 lõikes 4 sätestatud kestvusnõue viiele aastale. See on kooskõlas üldise grupierandi määruse artikli 14 lõikega 5. Punktiga 30 täpsustatakse andmeid, mida toetuse saaja peab KIKile iga-aastaselt esitama. Taastuenergia liigi all teavitab toetuse saaja, kas taastuvelektrit toodeti päikesest, tuulest, hüdroenergiast, biogaasist või biomassist. Biogaasi ja biomassi puhul tuleb toetuse saajal täpsustada, millist tüüpi kütust täpsemalt kasutati (nt jäätmepuit, vedel läga, reovee sete või bio-olmejäätmed).

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Komisjoni määrustega (EL) nr 651/2014¹¹ ja nr 1407/2013¹² ning Euroopa Liidu Nõukogu 21. oktoobri 2021. a rakendusotsusega nr 2021/0319¹³ Eesti taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmise kohta.

4. Määruse mõjud

Eelnõukohase määrusega kavandatud muudatused on valdavalt tehnilised. Need ei avalda olulist mõju ei riigiasutuse ega kohaliku omavalitsuse asutuste töökorraldusele, riigi julgeolekule, välissuhetele ega regionaalarengule. Kavandatud muudatused ei avalda sotsiaalsel mõju.

Määruse muutmise ega kaasne negatiivset mõju.

Kavandatavad muudatused saavad avaldada positiivset mõju keskkonnale ja majandusele. Kuna määruse muutmise eesmärk on võimaldada toetust taotleda rohkematel taotlejatel, siis:

- a) muudetakse konkureeriv avatud taotlusvoor kestvaks taotlusvooruks,
- b) võimaldatakse toetust taotleda hiljuti asutatud ettevõtjatel ja
- c) suurendatakse toetuse osakaalu, et muuta toetuse taotlemine potentsiaalsetele taotlejatele atraktiivsemaks.

Määruse positiivne oodatav mõju on taastuvelektri tootmise ja tarbimise suurenemine.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne lisakulusid ega eeldatavaid tulusid.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ja Riigi Tugiteenuste Keskusele. Eelnõu kooskõlastati märkusteta.

¹¹ Komisjoni määrus (EL) nr 651/2014, ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 187, 26.6.2014, lk 1—78).

¹² Komisjoni määrus (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1—8).

¹³ Nõukogu rakendusotsus nr [2021/0319](#), millega kiidetakse heaks Eesti taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnang.